

Zavezniške čete zasedle dva otoka na Pacifiku

Rusi zdrobili nemški odpor na 72 milj dolgi fronti v južni Ukrajini in okupirali čez 90 vasi in naselbin. Sovjetske čete počistile ozemlje ob progi železnice Zaporozžje-Melitopol in osvobodile čez 10,000 civilistov. Ljute bitke v predmestjih Krivoj roga.—Ameriške, britske in kanadske čete prodirajo v Italijo.—Zavezniki uničili 58 japonskih letal

Zavezniški stan na Pacifiku.
23. okt.—Ameriške, avstralske in novozelandske čete so okupirale otoka Mono in Stirling in spregle Japonce v hribe, se glasi naznanilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthura na admirala Williama F. Halseyja. Okupacija je uvod v kampanjo, katere cilj je zdrobitve japonskih baz v severnih Solomonskih otokih.

Enote bojne mornarice in bombniki so bombardirali otoka pred izkrcanjem zavezniških čet. Poročilo pravi, da je bil odpor s strani japonske sile neznačen. Otoka ležita 28 milj od Faisija in 100 milj od Rabaula, japonske mornarične in letalske baze na otoku New Britain.

London, 23. okt.—Sovjetske čete so zdrobile nemški odpor na 72 milj dolgi fronti v južni Ukrajini ob Zaporozžju do Akovskega morja in prodirle 18 milj daleč, pravi ruski komunik. Nemška armada na Krimu je prišla v boj, ko so Rusi prebili prelom črte ob krivini Dnjepra in zasedli čez 90 vasi in naselbin.

Na zapadni strani Dnjepra so sovjetske čete obkrožile Krivoj rog, jeklarski in železniški center, in okupirali vse glavne železniške postaje in proge v predmestjih. Vse proge z izjemo one, ki vodi v Nikolozelsk, 18 milj južno od Krivoj roga, so pod rusko kontrolo.

Poročila trdijo, da nemška sila v Krivoj rogu dobiva potrebne po zraku. Te ji dovajajo transportna letala. Transporti so zalagali s potrebščinami tudi do nemške armade pri Stalingradu, dokler je niso Rusi zdrobili.

Rusi so počistili ozemlje ob progi železnice Zaporozžje-Melitopol. V operacijah na tej fronti so Rusi zapolnili 20 nemških tankov, 120 topov, veliko število motornih vozil, črede goveje živine, katere so skušali Nemci odpeljati, in osvobodili čez 10,000 ruskih civilistov, ki so se nahajali v nemških taboriščih.

Ruska armada, kateri poveljuje general Feodor Tolbuhin, je napredovala v prodiranju proti Nikopolu, industrijskemu predmestju ob krivini Dnjepra. To mesto je zdaj izpostavljeno napadom s dveh strani. Ta armada je prej okupirala Feodorovsko, 15 milj severno od Melitopolja, in zdaj dominira zalagalno črto med Donsko kotlino in Krimom.

Berlin poroča o divjih bitkah v severnih predmestjih Krivoj roga. V teh so zavojevalne pehotne in oklopne kolone ter topniške enote. Moskva je naznanila, da so Nemci vrgli vso razpoložljivo silo v boj, da ustavijo prodiranje ruskih armad.

Zavezniški stan v Alžiru. 23. okt.—Zavezniške čete so okupirale nadaljnja štiri mesta v stalnem prodiranju v smeri nemške bojne črte, kjer je koncentrirana močna nemška sila. Zavezniško poveljstvo sodi, da bodo Nemci napeli vse sile, da ustavijo prodiranje ameriških, britskih in kanadskih čet proti Rimu. Naznanja kažejo, da se Nemci pripravljajo za masne protinapade.

Kanadske čete so prodirle tri milje daleč na severozapadni strani Vinchature in zdaj ograjajo zapadni konec nemške bojeve črte. Oddelki pete ameriške armade so okupirali stratežne

Mussolini reorga- nizira armado

Berlin naznanil sejo članov kabineta

London, 23. okt.—Mussolinijev lufkovski kabinet je imel sejo v svojem glavnem stanu v severni Italiji na predvečer 21-letnice fašističnega pohoda v Rim, pravi radijsko poročilo nemške časniške agencije DNB. To določa, da je bil na seji sprejet načrt glede reorganiziranja Mussolinijeve armade.

Mnenje prevladuje, da so bile na tej seji aranzirane priprave glede proslave fašističnega pohoda v Rim. Poročila trdijo, da bo Mussolini govoril. Berlinška radijska oddaja trdi, da je Mussolini na seji članov svojega kabineta predložil načrt glede reorganiziranja armade. Na tej je tudi naglašal važnost kooperacije z Nemčijo in napovedal, da se bo italijansko ljudstvo dvignilo iz globokega prepada ponižanja, kamor so ga vrgli Badoglio in drugi izdajalci.

Lewis sklical sejo rudarskega odbora

Razprava o odloku vladnega odbora

Washington, D. C., 23. okt.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je sklical sejo članov odbora za smernice, na kateri bo razprava o odloku vojnodelavskega odbora, s katerim je slednji pogojno odobril pogodbo, katero je unija sklenila s organizacijo operatorjev v Illinoisu. Odbor je sprejel predlog, da se medza rudarjem zviša za okrog 1.12 na dan, če delajo 40 ali manj ur v tednu, zavrnili pa je Lewisovo zahtevo, da se medza zviša za \$1.50 na dan. Seja odbora za smernice, ki ima 225 članov, se prične v ponedeljek v Washingtonu.

Vojno-delavski odbor je namignil, da bo apeliral na Roosevelta za intervencijo v stavki, v kateri je zavojevalnih okrog 48,000 rudarjev. Možnost je, da bo priporočal, naj vlada ponovno prevzame premogovnike, ki so bili pred nekaj tedni vrnjeni lastnikom.

Uradni pregled kaže, da 19,000 rudarjev stavlja v Alabami, 5000 v Illinoisu, 4445 v West Virginiji, 8100 v Kentuckyju, 600 v Indijani, 4700 v Virginiji, 600 v Tennesseeju in 400 v Arkansasu.

William H. Davis, načelnik vojnodelavskega odbora, je izrazil upanje, da se bodo stavkarji kmalu vrnili na delo.

Nemški letalonosce poškodovan v napadu

Stockholm, Švedska, 23. okt.—Poročilo iz Berna, Švica, pravi, da je bil nemški letalonosce Graf Zeppelin poškodovan v bombnem napadu, ko se je nahajal v bližini norveškega obrežja. Po napadu je odplul v Stettin, nemško luko ob Baltičkem morju, kjer ga bodo popravili.

RUSIJA GLADI POT SPORAZU- MU S POLJSKO

Sovjetska vlada se izrekla za obnovo odnosov

EDEN PREVZEL VLOGO POSREDOVALCA

London, 23. okt.—List Evening Standard je objavil nepotrjeno poročilo, da Rusija gladi pot sporazuma s Poljsko in da se je v načelu že izrekla za vzpostavitev diplomatskih odnosov z ubežno poljsko vlado.

To, pravi poročilo, ni rezultat razgovorov med reprezentanti sovjetske Rusije, Amerike in Velike Britanije, ki se vrše v Moskvi. Mnenje prevladuje, da diskuzije o političnih in ekonomskih problemih na konferenci zahtevajo stike z ubežno poljsko vlado.

Dejstvo, da je Stalin sprejel britskega zunanjega ministra Edena, se tolmači v Veliki Britaniji kot dokaz, da je on prevzel vlogo posredovalca med Moskvo in Washingtonom. Pričakuje se, da bodo v napredku usoglasitve stališča ameriške vlade z onim, ki ga zavzema Moskva glede bodočih ruskih mej.

Vodilni londonski list Times je že večkrat podprl stališče sovjetske vlade, da mora Rusija kot mogočna država igrati vodilno vlogo pri vzdrževanju miru v centralni Evropi. Ta list je celo poudarjal, da je Rusija upravičena do inšitua na Sredozemsko morje, kakor tudi do izhoda na Atlantik.

Amerika je bila med vladami, ki so priznale neodvisnost Latvije, Estonije in Litve in njena povojna politika temelji na vzdržanju pravice malih držav. Če bo državni departament zavrgel to politiko, lahko s tem povzroči dvome glede vojnih ciljev Združenih držav. Člani poljske ubežne vlade so že večkrat opozorili zaveznike, da se je vojna začela zaradi teritorialne integritete Poljske.

Pričakuje se, da bo Rusija demonstrirala voljo za spravo. Možnost je, da bo moskovska konferenca prinesla razveseljujoča presenečenja.

Bojazan pred revolta v Franciji

Nov val terorja zjel deželo

London, 23. okt.—Londonski listi so citirali izjave uradnikov in predstavnikov Lavalove vlade v Vichyju, iz katerih se očituje bojazan pred nemiri in revolto, ki lahko vsak čas izbruhne.

Nov val terorizma in sabotaže je zjel Francijo, je rekel predstavnik vlade. "Spopadi med teroristi in policijo so na dnevnem redu. Atmosfera dozoreva za revolto."

List Daily Mail je objavil poročilo iz Švice o napeti situaciji v Nemčiji. To trdi, da je morala oklopna divizija stražiti glavni stan Hitlerja, ko se je vršila konferenca med diktatorjem, generalom in voditelji nacistične stranke.

Tokio naznanil invazijo otoka

New York, 23. okt.—Radio Tokio poroča, da so se zavezniške čete izkrcale na otoku Monu, ki leži 30 milj južnozapadno od Buin-Faisija, japonske letalske in mornarične baze. To je zadnja japonska baza v Solomonski otoški grupi.

Domače vesti

Iz Waukegana

Waukegan, Ill.—Dne 25. t. m. je po dveletni bolezni umrl John Zabukovec, star 47 let in doma iz Starega trga pri Ložu na Notranjem. Bil je član društva št. 14 SNPJ in v Ameriko je prišel pred 23 leti; nad 11 let je tukaj vodil gostilno. Tukaj zapuščala žena, enega sina in tri hčere.

Nov grob v Detroitu

Detroit, Mich.—Dne 26. t. m. je naglo umrl George Schutte (Šute), zadet od kapi in star 68 let. Bil je član društva 121 SNPJ in doma je bil iz Sudevca pri Starem trgu v Beli Krajini, odkjer je prišel v Ameriko pred 42 leti. Pokojnik zapuščal ženo, štiri sinove in tri hčere ter 10 vnukov.

Vojska pogrešajo

Cleveland, O.—Dne 25. t. m. je vojni departament obvestil Franke Bečaja, da njegovega sina Franke, ki je bil štabni saržent, pogrešajo v bitki nad Evropo.

Iz Argentine

Buenos Aires, Argentina.—Dne 13. sept. je umrl Anton Škrt, star 42 let in doma iz Lipe na Primorskem. Tukaj je bil 15 let in nekaj časa je vodil gostilno.—Dne 14. sept. je v bližnji naselbini Pampa del Inferno umrl Avgust Mušič, doma iz Lok pri Kamniku na Gorenjskem.—Družini dr. Kjudra se je narodila hčerka, družini Ivan Morca pa sinček prvorojenček.

Beneš obiskal češko brigado

Obstoje nove zavezniške vojaške enote razkrit

Nekje v Angliji, 23. okt.—Edward Beneš, predsednik Čehoslovake, je obiskal novo češko brigado, organizirano v Angliji, katere člani so še pred nekaj meseci nosili nemške uniforme v operacijah pri Harkovu in v Siciliji. Ti so Čehi, katere so naciji podelili v nemško armado in so bili ujeti v Rusiji in Siciliji.

Bivši ujetniki, ki tvorijo novo brigado, zdaj nosijo britske uniforme s svojimi narodnimi znaki. Dodeljeni so bili novi in neodvisni brigadi, ki je znana kot CAPS. Obstoje te je bil razkrit, ko so jo obiskali Beneš, člani češkega kabineta in zavezniški vojaški voditelji.

Oni, ki so videli ostanke češke armade, ko so prišli v Anglijo po kapitulaciji Francije pred Nemčijo, so se čudili novi češki sili, ki se je izvežbala v Angliji in je paradirala pred njimi. Pred pohodom se je zbrala na polju in poklonila Benešu. Povelje danel je prečital polkovnik Karel Klapalek, pomožni vrhovni poveljnik.

Beneš je pozdravil člane češke brigade in potem je imel govor po radiu, katerega je naslovil svojim rojakom v domovini. V tem je poudarjal, da se češke čete pripravljajo za napad na sovražnika in da je čas osvoboditve Čehoslovake blizu.

Wallace naglasil važnost živilskega

Cleveland, O., 23. okt.—Podpredsednik Henry A. Wallace je v svojem govoru naglasil, da bo živilski problem najvažnejši v prihodnjem letu, toda Amerika bo prevzela le delež bremena glede nasičevanja prebivalcev. Rekel je, da bo Amerika v prvi vrsti skrbela za ljudi v onih državah, ki podpirajo vojne napore zaveznikov.

Nemčija ponudila mir Rusiji?

Japonska prevzela vlogo posredovalke

Bern, Švica, 23. okt.—Dopisnik lista La Suisse poroča iz Budimpešte, da je Nemčija pred nekaj tedni ponudila mir Rusiji. Poročilo bazira na informacijah, katere je dopisnik dobil iz osiastnih virov.

Slična poročila prihajajo v Švico iz Berlina, Bukarešte in Vichyja. Ta trdijo, da je Japonska prevzela vlogo posredovalke, da pridobi Rusijo za sklenitev miru z Nemčijo.

La Suisse pravi v poročilu, da je Nemčija dala zagotovilo Rusiji, da bo potegnila vojaške čete do meje čez Poljako, ki je bila začrtana 29. septembra 1. 1939. toda sovjeti so zahtevali več. Poročilo trdi, da so Rusi zahtevali poleg baltičkih držav tudi Memel in Königsberg v Vzhodni Prusiji, Gdansk in vse pokrajine, katere so držali do 21. junija 1. 1941. Moskva je baje izjavila, da se ne bo pogajala z voditelji nacistične stranke.

Poročila so razburila rumunsko vlado premierja Iona Antonescuja in potolažila se je potem, ko je dobila zagotovilo od nemškega vrhovnega poveljstva, da bodo nemške čete branile rumunsko ozemlje.

Drastične odredbe nemških oblasti

Težke kazni za Italijane naznanjene

Nemške vojaške avtoritete v Rimu so uveljavile drastične odredbe in odredile težke kazni za Italijane, ki bi izražali simpatije napram zaveznikom ali jim pomagali na kakršen koli način. Kazni vključujejo tudi smrt.

Naznanilo o uveljavljanju odredb je bilo oddano po radiopostaji lufkovske fašistične vlade. Te določajo težke kazni onim, ki pomagajo vojnim ujetnikom pri begu. Za one, ki bi dali zavetje sovražniku nemške sile, je kaznen smrt.

Občevanje z vojnimi ujetniki in civilnimi interniranci se kaznuje z desetletnim zaporom. Tiskanje in širjenje poročil ali slik, ki bi škodovala prestižu osiastne sile, se kaznuje z zapornim in plačljivo 20,000 lir. Plebitev krajev, iz katerih se umakne oborožena sila, se kaznuje s smrtjo.

Odredbe določajo težke kazni onim, ki ne izročijo radioaparatur avtoritetam in poslušajo radijske oddaje sovražnika.

Nemci agetirali itali- janskega generala

London, 23. okt.—General Alfredo Guzzoni, poveljnik italijanske sile v Siciliji v teku zavezniških operacij in bivši Mussolinijev zaupnik, je bil aretiran na obtožbo izdajstva, pravi radijsko poročilo nemške časniške agencije DNB. Poročilo ne omenja, kje in kdaj je bil general aretiran, pravi pa, da je bila aretacija izvršena v teku čistke izdajalskih elementov v deželi, armadi in fašistični stranki.

Izmenjava vojnih ujetnikov v Barceloni

Barcelona, Španija, 23. okt.—Izmenjava ranjenih britskih in nemških vojnih ujetnikov se je pričela v tem mestu. Izmenjavo nadzorujejo Samuel Hoare, britski poslanik v Španiji, Hans H. Dieckhoff, nemški poslanik, in predstavniki španske vlade.

NEMCI ZAČELI VELIKO OFENZI- VO V SLOVENIJI

Jugoslovanska vlada razkrila pobijanje civilistov

E KSEKUCIJA MIHAJLOVIČEVIH PRISTAŠEV

London, 23. okt.—Titova radiopostaja Svobodna Jugoslavija poroča, da so Nemci začeli veliko ofenzivo proti partizanom v Sloveniji v bližini italijanske meje, o nemških napadih pri Vrgorcu v Dalmaciji, ki so bili odbiti, in ljutih bitkah pri Brčku ob reki Savi.

Partizani poročajo o uspešnih operacijah proti nemški sili v Slavoniji v bližini ogrske meje, kjer so razbili štiri mostove, dva pri Kačincu in dva v bližini Zdenca. Partizani so priznali, da so se morali umakniti iz Andrijevca v Črni gori po bitkah z Nemci, katerim so pomagali albanski kvizlingi.

Druge vesti omenjajo ljute bitke na več jugoslovanskih frontah, nove operacije proti Mihajlovičevim četnikom in partizanom ter masno pobijanje nebojevnikov. Informacijski urad jugoslovanske ubežne vlade v Kalru, Egipt, pravi, da so Nemci poklali več tisoč civilistov, moških, žensk in otrok, kakor tudi ujetih vojakov, v Srbiji, Hercegovini, Bosni in Črni gori, ker so bili lojalni Mihajloviču. Urad omenja 24 separatnih slučajev pobijanja vasi do tal, sežiganja in pobijanja vaščanov, deportacij v koncentracijska taborišča ter drugih strahot nacističnega terorja, čigar namen je "discipliniranje" prebivalcev. Trideset ljudi je zgorelo na grmadah v vasi Boukavac, pravi poročilo. Nemci so popolnoma razdejali Šanik v Črni gori in pobili prebivalce. Osem tisoč prebivalcev Srema so Nemci odgnali v koncentracijska taborišča v "čistki", katero je vodilo 12,000 članov nacistične elitne garde. Sodi se, da so Nemci pobili okrog 5000 Srbov; 385 je bilo ustrelenih v masnih represalijah v Beogradu. Nemci so se z ustrelitvijo mačevali za napade Mihajlovičevih četnikov na komunikacijske zveze v Srbiji in Bosni.

Radio Svobodna Jugoslavija poroča, da je partizanski ljudski sodišče obsodilo 17 pristalec generala Mihajloviča, vojnega ministra v jugoslovanski vladi, v smrt na obtožbo, da so pomagali sovražniku. Trije drugi so bili obsojeni v domratno ječo, eden je bil spoznan za nekrivega zaradi pomanjkanja evidence, neki drugi obtoženec, omenjen kot Mihajlovičev zastopnik v Sloveniji, pa je izvršil samomor pred pričetkom obravnave.

To je bila prva obravnava proti Mihajlovičevim pristalcem pred civilnim sodiščem. Vršla se je v nekem delu Slovenije, ki so ga partizani osvobodili, najbrže v Novem mestu, kjer je sedež partizanske protifašistične svete. Mihajlovičevi pristali so bili prijeti po kapitulaciji Italije pred zavezniki. Obtoženi so bili kot belogardisti, da so kot taki dve leti izvajali Mihajlovičeve odredbe, sodelovali s sovražnikom in poglani na tisoče jugoslovanskih državljanov v zapore in smrt.

Poročilo dostavlja, da je Ru-dolf Marinčič, načelnik fašistične policije v Ljubljani, krivdo priznal, tako tudi Fran Malovrh, ki je bil obtožen, da je "izročil v roke Italijanom in belogardistom več sto slovenskih patriotov, kateri so bili aretirani in ustreljeni ali pa vrženi v ječe kot talci."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Pismo iz Argentine

Cordoba, Argentina. (Nadaljevanje.) Sedaj pa moram poročati in se obenem zahvaliti našim bratom in sestram v Sev. Ameriki, ki so se odzvali moji prošnji v Prosveti in nam poslali več slovenskih knjig. V tisti prošnji sem omenil, da je naša knjižnica prav majhna, da sedaj ne moremo dobiti knjig iz starega kraja, kajti tam sta Hitler in Mussolini vse uničila in požgala. Se naš materinski jezik so hoteli poteptati in tudi naša rodna zemlja je prepojena s slovensko krvjo, od katere so rdeče tudi naše reke, ki so jih opevali naši pesniki in skladatelji.

Tako smo se torej obrnili na naše brate in sestre v Severni Ameriki, ki so nam poslali, oziroma smo prejeli okrog 30 prav lepih slovenskih knjig. Ampak izgleda, da v Severni Ameriki ni prav nobenega Dolenca, posebej pa ne iz Suhorja in Metlike, kajti od tam se ni niti eden odzval, dasi vem, da je v Severni Ameriki mnogo Suhorčanov in Metličanov. Ali ste res tako "visoki", da ne čitate Prosvete, ali kaj vendar je z vami? Drugi, ki so nam oddaljeni in popolnoma tuji in me ne poznajo, so nam takoj priskočili na pomoč. Vi pa — zakaj ste takini? Sem prav gotov, da imate kaka sredstva. Prav iz moje vasi je moj sosed, ki je duhovnik, toda se tudi on ni oglasil.

Torej vas sedaj prosim, če niste prej videli mojih prošnje, oglasite se pa sedaj in nam pošljite kakšno knjigo, za kar vam bom zelo hvaležen. Ne samo mi, ampak tudi naši otroci, rojeni tukaj, že precej čitajo naše knjige. In tako bodo znali čitati ne samo po argentinsko, oziroma špansko, marveč tudi slovensko. Ali se vam to ne zdi lepo, kakor se zdi lepo tudi tam. Vam povem tudi to, da se naši otroci zelo zanimajo za take stvari in nekateri se že učijo tudi angleščine, ali žalibog nimamo besednjaka. Je še veliko naših ljudi tukaj, oziroma otrok, ki prav dobro ne obvladajo špansčine. Torej bi prav gotovo potrebovali slovensko-angleški besednjak.

Opozoriti pa želim, če bi nam kdo poslal kakšno knjigo, naj jo pošlje kot navadno pismo (prvi poštni razred), ne sme biti priporočeno niti po expresu, ker v tem primeru gre na državno carinarno in tam je treba več plačati kot je blago vredno.

Meseca aprila smo dobili knjige iz Severne Amerike od sledečih rojakov. Najprej je prišel zavoj od gospe Ane Strle, potem pa od Johna Karisha in Franka Karisha. Torej vam najlepša hvala za vaš dar. Ne samo mi, ampak tudi naši nasledniki se vas bodo spominjali, ko bodo pregledovali društveni zapiski, v katerem bodo videli imena naših rojakov iz Severne Amerike, ki so nam pomagali, ako že ne v denarju, pa v knjigah, ki so veliko bogastvo za našo družbo. Vsem darovalcem izrekam v imenu našega društva in članstva največjo zahvalo za vašo dobrosrčnost, prav tako urednikom Prosvete, ki so bili toliko dobri in nam pomagali. Vsem skupaj še enkrat najlepša hvala!

Gospa Ana Strle me je v pismu tudi prosila, če mi je mogo-

če izvedeti za naslov njenega nečaka Ivana Saina. Tukaj vam prilagam njegov naslov, ki sem ga dobil pri Slovenskem Listu, ki izhaja v Buenos Airesu: Juan Sain, calle Fraga 987, Buenos Aires, Rep. Argentina. Torej oprostite, ker nisem mogel prej ustreči vaši želji.

Dne 24. julija smo izgubili zvestega člana Franca Nemaniča. Moram reči, da je bil on eden izmed prvih članov in delavec na društvenem polju. V Cordobi je živel okrog osem let in delal v pivovarni. Gošovo je imel še precej dobro plačo, ali se je utrudil in kar nhitro odločil, da gre v glavno mesto Argentine, v Buenos Aires. Tam ga mogoče čaka večja sreča. S Francem smo izgubili mnogo, kajti on je bil zmiraj vesel in dobre volje pa še bolj prijatelj naših ljudi, resen in pošten fant. Želim mu mnogo sreče v metropoli Argentine. (Franc ima strica v Cheswicku, Pa.)

Rad bi tudi vedel, kako živijo moja nevesta, bratje in nečaki. Ne dobim nič pisma od njih. Čui žive v Pueblu, Colo. Lahko, da imam že kakšnega nečaka v armadi. Sem zelo radoveden in vas prosim, dragi bratje in nevesta, da mi kaj pišete, da bom vedel, kako se imate. Da ste mi zdravi! (Pišite mi na spodnji naslov.)

Sedaj pa končam to moje poročilo, da ne bom preveč nadlegoval urednikov Prosvete in porabil preveč prostora v listu. Vsem Slovincem širom sveta in vsem čitateljem Prosvete pa iskrene rojake pozdrave!

Anton Stepan,
predsednik Ednosti,
calle Padre Lozano Norte 47,
Cordoba, Rep. Argentina.

Novice iz Minnesote
Gilbert, Minn.—Bolj poredkoma je kaj novic iz Gilberta. Ker mi pa čas dopušča, sem se namenil jaz malo poročati, kako se imamo v našem mestu in okolici.

Vreme je zelo ugodno, za jagre, ki so zelo aktivni na divje race, kokoši in zajce. Seveda prihodnji mesec bodo pa še bolj zaposleni, ker bo jaga odprta na jelene, katerih je letos zelo dosti.

Kar se tiče dela, ga je še dosti za stare in mlade fante, kar jih je še doma. Kar se tiče nesreč, tudi ne mirujejo. Zadnji mesec je zasulo Josepha Russa v rudniku Schley in bil je na mestu mrtev. Zapuša ženo, dva otroka, starše, brate in sestre in več sorodnikov.

Dalje je v Silverdal, Minnesota, v gozdu kruta smrt pretrgala nit življenja mojemu svaku Antonu Arkotu. Doma je iz starega kraja z Gore pri Sodražici. Napadla ga je srčna kap 13. oktobra in bil je na mestu mrtev.

V soboto, 16. oktobra je bil pogreb. On je bil v svetovni vojni št. 1. Pokojni je bil samski, star 51 let. V Ameriko je prišel l. 1909 na Chisholm, Minn., in potem se je premaknil v Aurora, Minn. Ko je vojna začela, so ga poklicali k vojakom. Tam je služil dve leti. Po vojni je prišel ven in se je naselil v Rauchu, Minn. Vzel si je 40 akrov zemlje in se je tam nastanil. Malo je farmla, in tudi šel delat včas v šumo. Na Gilbertu ima hišo na dveh parcelah.

Lepa hvala za govore in obred. Lepa hvala članom American Legion, Moe-Indihar Post 138, ki so bili nosilci pokojnega. Hvala vsem za vso pomoč in onim članom, kateri ste darovali za maše, za rože in za vaše sočutje in vsem, ki ste ga prišli kropiti.

Zapuša dve zaljubljeni sestri, Mrs. Mary Shuster, Rauch, in Mrs. Agnes Vessel, Gilbert, brata Alojzija Arkota v starem kraju, teto Heleno Samsa na Gilbertu in mnogo sorodnikov.

Pogrebnik je bil njegov bratranec Anton Samsa iz Graham Funeral Home, Eveleth. Pokopan je na gilbertskem pokopališču.

Louis Vessel.

"Ne razume" Gardna

Bellingham, Wash.—Podpisani "ne razume" brata Gardna, ker se toliko bavi z ljudmi, ki hočejo obdržati "status quo"—z ljudmi, ki hočejo obdržati vse naravne dobrine in izdelke kot svojo izključno last tudi po tej vojni. To, kot čuti vsak najnižji delavec, je glavni vzrok vojn in vsega gorja, ki je povezano z vojno. Masa pa gleda na USSR kot svoje pribežališče.

Gardna ne razumem zato, ker smatra Rusijo za imperialistično in jo prikazuje v svojih komentarjih kot kapitalistično državo. Zato ga ne razumem! Mi navadni čitatelji Prosvete nismo pohajali višjih šol. Trdo življenje, borba za vsakdanji kruh je marsikoga naredila—pseudodikalca, kajti mu je pokazala, da sta dva razreda: posedujoči in delovni. Stroj pa je nagrmadil bogastva, zmanjkalo je trga in nastal je kaos. Posledica tega je to, kar se zdaj godi.

Zdaj hočejo najti pot, da bi ostalo tako kot je bilo, namreč da bi ohranili svoja privatna bogastva, privilegije in politično moč. Ne morejo se pa zediniti, kdo naj največ dobi. Misel, da bi jim bilo odvzeto njihovo bogastvo in služilo za splošni blagor ljudstva—ta misel je strašna. Saj to bi bil vendar komunizem! Zato pa je treba napeti vse sile, da se to prepreči. "Stalina je treba pridobiti—uniciti ga ni mogoče!" Zatorej je treba obrniti pozornost mase na Hitlerja, na Mussolinija, na Badoglije, na Darlane... Masa naj se pouči, da je Rusija enako osvojevalna in imperialistična...

Zdi se mi, da brat Gardna ne hote govori po volji vseh onih, da ostanejo dobrine njih izključna last.

George Gornik, 493.

Nekoliko odgovorov br. Gorniku

Chicago.—Brat Gornik je povedal zgornj, zakaj "brata Gardna ne razume." Kdo pa naj razume brata Gornika že samo iz gornjega, kar piše? In napisal je kopico protislovij, ki jih je natrpal med svoje vrstice. Črno je belo, belo je črno. To je edini smisel njegovih stavkov.

Zadnjič me "ni razumel", ker sem kritiziral ameriško in angleško "apizarsko" politiko napram "spreobrnjenim" italijanskim fašistom a la Badoglio, Emanuel in njuna do viška kriminalna politična žlahta. "Kaj bi pa vidva z Molkom naredila, če bi bila na Rooseveltovem in Churchillovem mestu?" je vprašal naš čudaški George. S tem je seveda hote ali ne hote povedal, da se strinja z ameriško in angleško "apizarsko" politiko napram "spreobrnjenim" fašistom. In ker se pisec teh vrstic NE strinja, me George "ni mogel razumeti".

V svojem zgornjem dopisu pa rolni kot bi hotel pohrustati vse one, ki delujejo za "status quo", da obdrže tudi po tej vojni "vse naravne dobrine in izdelke kot svojo izključno last." In kdo bolj deluje v tej smeri kot Churchill in Roosevelt, sploh vladali Anglije in Amerike?! Vendar pa kljukec ni Churchill ali Roosevelt, angleška ali ameriška kapitalistična vlada, marveč je v očeh brata Gornika ta kljukec "brat Gardn (ki) govori nehoti po volji vseh onih, da ostanejo dobrine njih izključna last" in "ker se toliko bavi z ljudmi, ki hočejo obdržati 'status quo'." Ubogi George, ker se nič ne zaveda svojih protislovij!

Seveda tudi pravi, da me "ne razume" vsled tega, "ker smatram Rusijo za imperialistično in jo prikazujem... kot kapitalistično državo." Do zdaj je še nisem prikazoval za imperialistično, toda bojim se, da se v kaj takega razvije. Če Stalin je slabo začel s tisto nesrečno vojno proti Finski, nesrečno za obe državi. Slabo je napravil tudi s tisto "prijateljsko" kupčijo, v kateri sta, si s Hitlerjem razdelila nesrečno Poljsko skoraj "50-50".

S strani Hitlerja je bil to imperialistični čin, toda s strani Jožeta Stalina to ni bil imperialistični greh. Ta greh je Jože potem sicer dal potrditi s—"plebiacitmo", v katerem so se "srečni" Poljaki—kolikor jih ni bilo "likvidiranih", pometanih v ječe ali izgnanih v Sibirijo—izrekli skoraj "stoprocentno" za izbrisanje Poljske z zemljevida. Ne, to ni bilo imperialistično, marveč čisto—"demokratično"... Na sliččen način so bile anektirane baltske države—Estonija, Latvija in Litvinska.

Ta Stalinov imperialistični greh je sicer začasno zbrisal Hitler, ampak sovjetski tisk poudarja, da bo po zmagi nad Hitlerjevimi hordami Rusija insistirala na svojo zapadno mejo iz leta 1939-1941, to je kot sta jo na Poljskem in Baltiku določila Hitler in Stalin. Ta meja je na primer Poljsko presekala na dvoje. Stalin je Poljakom pozneje sicer obljubil "močno, neodvisno Poljsko", pod pogojem seveda, da bo "prijateljska" do Rusije. Ampak kako se more oboje zgoditi: ohranitev ruske meje iz leta 1939-1941 in ustanovitve "močne, neodvisne Poljske" je uganika, kajti prvo izključuje drugo in obratno. In če ostane meja iz leta 1939-1941, tudi ne more priti do prijateljstva med Rusijo in Poljsko, pa naj bo slednja že "močna" (na račun Nemčije—Gornje Prusije, etc.) ali pa šibka.

Stara rusko-poljska meja je bila seveda krivična za Rusijo, to je za okrog sedem milijonov Ukrajincev in Belorusov, katere je aneksiral imperialist Pilsudski po porazu ruske revolucionarne armade leta 1919 (s pomočjo Anglije, Francije in Nemčije). Nepristranski poznavalci tamkajšnjih krajev in razmer pravijo, da bi bila tako zvana Curzonova meja med Poljsko in Rusijo, katero je določila versajska mirovna konferenca, še najbolj pravična za obe državi. Po tej meji bi pretežna večina aneksiranih Ukrajincev in Belorusov zopet prišla pod Sovjetsko unijo, kamor žele spadati, kajti poljska vlada jih je le zatirala in niso imeli nobenih pravic. Absolutno pravične meje pa ni mogoče postaviti, kot sploh ne nikjer v Evropi, kajti obmejno prebivalstvo je mešano.

Glede treh baltskih držav, ki so po veliki ruski revoluciji dobile "neodvisnost", kajti to pravico jim je priznal Lenin odprto, se sedanje stališče ruske vlade, ki zahteva priklopitev teh držav k Rusiji, da zagovarjati le pod pogojem, da je Stalin za pametno ureditev Evrope na podlagi demokratičnih pokrajinskih federacij, ki naj bi bile povezane z evropsko federacijo ali konfederacijo. Toda dokler bo sovjetski tisk nasprotoval vsaki federaciji v Evropi pod pretezo, da bi bila "sovraina" Rusiji, tedaj je posebno s stališča Atlantskega čarterja nemogoče zagovarjati zahteve ruske vlade po "strateških mejah" in aneksiji baltskih držav.

Seveda bo Rusija izšla iz te vojne dovolj močna, da bo lahko insistirala pri svoji zahtevi glede na Atlantski čarter, katerega je tudi Stalin sprejel, in glede na mnenje Amerike in Anglije. Ampak tak korak bi bil za vsako drugo državo—imperialističen, samo za rusko vlado bo "dalekoviden", "strateški" in "demokratičen"...

Tako bi ostal v veljavi imperialistični princip in nazirajoč pravici in da jim velike in male države lahko režejo kakor se jim poljubi. Na podlagi tega principa je po vojni Italija dobila vse slovensko Primorje in hrvaško Istrijo. Ni treba omenjati, da Slovenija smo s tem zadovoljni — George Gornik ne. Toda naj velja ena mera za nas, me pravičnosti, povsem drugačnega pa za male ruske sosedje. Ta pisec nima dvojne mere zato tudi pišem te vrstice.

Ponovim, da sem za zgradnjo Nove Evrope na podlagi demokratičnih pokrajinskih federacij, ki naj bodo medsebojno povezane z evropsko gospodarsko politiko ali unijo in za svetovno bratstvo, ki naj dobi izraz v svetovni demokratični federaciji, čije glavna naloga bi bila ohranitev svetovnega mira na podlagi pravičnosti za vse narode ljudstva, kajti le v tem je mogoč socialni, gospodarski in kulturni napredek človeštva. Če tudi ruska boljševiška vlada tako reorganizacijo Evrope sveta, kar pa do danes še ni kazala, tedaj ji ne bo noben soden človek očital imperializma, če insistira na priklopi baltskih držav k Sovjetski USSR, kajti bo lahko pridobil tudi Estonce, Litvincine in Letonce za tako solucijo njih problema brez vojaških bajonetov policijskega terorizma.

Brat Gornik me tudi "ne razume", češ, da "prikazujem Rusijo kot kapitalistično državo, George me tukaj res ne razume, kajti Sovjetske unije nisem nikdar prikazoval ali smatral kapitalistično vlado v navadni pomenu te besede. Čudno pa da jo ameriški kapitalisti začne bolj in bolj smatrati za "rožno" kapitalistično državo, veda brez "free enterprise", "svobodnega podjetništva". Se je na primer zadnjič vrnil Rusije znani letalec Rickenbacker, ki je prikazoval in hvalil tem smislu. Dejal je, da se "sija bolj in bolj približuje našemu sistemu (kapitalizmu), na pa približujemo njenemu sistemu..."

Znano je najbrže tudi br. Gorniku, da je bil Eddy Rickenbacker poslan v Rusijo na sešno misljo vojnega depandanta potem, ko je več mesecev vodil strupeno propagando deželi proti ameriški organiziranemu delavstvu. Eddy je di sam kapitalist — predsednik neke letalske družbe — in torej razume na kapitalizem.

Willkie pa je v svoji knjigi "One World" sovjetsko Rusijo drugače opisal in jo bolj podel kot Rickenbacker. "Kar sija dela s kapitalom, bi moralo zadovoljiti celo Normana T. maso, in kar dela z delavstvom bi moralo zadovoljiti najbolj krknjenega kapitalista." To je Willkie karakteriziral danjo sovjetsko Rusijo. Z drugimi besedami to pomeni, da je kapitaliziran, z delavstvom tako postopa kakor "najbolj krknjen kapitalist".

Preveč bi vzelo prostora, če hotel orisati njen notranji ustroj, ki je poln kontradikcij. Rusija se smatra kot delavsko država, toda v nobeni kapitalistični državi ni delavstvo vključeno v železnen jopici v je Rusiji. Plače, delovne in delovne pogoje določa vlada, ki je večinoma akordno in plačah je velika razlika, sploh dohodkih posameznika (različni mesečni ali letni dohodki) bila že pred vojno tako velika kot na primer v Ameriki delavci, tehniki in načelniki velikih korporacij s \$100,000 več letne plače, pa tudi "kulturni" so še v Rusiji, kajti pred meseci smo čitali poročila iz Moskve, da je na primer "bogati kmet" prispeval milijonov vojne posojila, mnogi pa tudi velike vsote. In v Rusiji je bil delavec privezan k luži pred vojno—dela nisi mogel spremeniti brez dovoljenja vodstva tovarne; vsak delavec mora tudi imeti tako zvano "delavsko knjižico", ki je bila osovražena v carski Rusiji in je, toda je bila nekako pred setimi leti zopet upeljana, pravične pa določbe se posredujejo. Tudi morajo stanoviti v hišah stanovanju, ki ti ga odkaže...

(Dolje na 2. strani)

Delavci in demokracija

Kjer ni demokracije, tam ni svobodnih delavskih organizacij, bodisi strokovnih ali industrijskih unij ali bodisi neodvisnih delavskih političnih strank.

V Združenih državah so bile svobodne delavske organizacije že pred civilno vojno, najbolj pa so se razširile in utrile v zadnjih petdesetih letih. Čim bolj se je poglobljevala ameriška demokracija, tem bolj so napredovale delavske unije in politične stranke v Ameriki. Višek napredka do danes pa so ameriški delavci dosegli, ko je pred desetim leti prišel na krmilo New Deal, ki je dal delavcem zakonito pravico organiziranja v industrijah in kolektivnega pogajanja z delodajalci.

Na severu v Kanadi vidimo enak razvoj demokracije in hkratu seveda enak razvoj svobodnih delavskih organizacij. Na jugu od nas v Mehiki so drugačne razmere. Tam ni bilo demokracije—izvzema v nekaterih kratkih presledkih—čeprav je Mehika že dolgo dobo republika. Ker ni bilo demokracije, ni moglo biti svobodnih delavskih organizacij. Demokracija v Mehiki se polagoma pojavlja šele zadnja tri desetletja in obenem se kajpada pojavljajo tudi delavske organizacije tamkaj.

Pred prvo svetovno vojno je bilo na kontinentu Evrope močno delavsko strokovno, politično in gospodarsko (zadružno) gibanje samo tam, kjer je bila demokracija, bodisi širša (Anglija, Francija, Belgija, Holandija, Švica, škandinavske države) ali ožja—polovična—(Avstrija, Nemčija, Italija). V deželah, v katerih ni bilo nobene demokracije, ni bilo tudi svobodnih delavskih organizacij (Rusija, Turčija).

Skratka: svobodno delavsko gibanje pred prvo svetovno vojno je bilo merilo demokracije povsod in dalo je delavskim organizacijam demokratične tradicije. Kjer koli so vstajale ljudske (delavske in kmetske) mase v strokovnem, gospodarskem in političnem udejstvovanju, tam so zahtevale demokracijo najprej. V te mase je prihajala zavest, da je demokracija podlaga svobodnega udejstvovanja.

V onih letih je bila demokracija v velikih časih, bodisi kot teorija ali ideja, bodisi kot eksperimentacija v praksi. Takrat ni bilo dosti slepmišljenja. Aristokracija, ki je takrat tvorila vladajoče kroge v vseh monarhijah, je odprto prezirala idejo demokracije—baš zaradi tega, ker jo je morala priznati; buržoazija je tudi gledala na ljudske mase kot na "neodgovorno drhal". Delavske množice so torej našle v demokraciji svoj ideal, za katerega so se odločno in vztrajno bojevale.

Delavsko naziranje o demokraciji pred prvo svetovno vojno je pa bilo, da je demokracija le sredstvo boja, ki se vrši za nekaj "še boljšega", kar je cilj demokracije. Ker je demokracija takrat pomenila v glavnem vsaj delno svobodo tiska, govora in zborovanja ter splošno, enako in tajno volilno pravico, se je pri organiziranih delavcih na splošno zadržala vera, da bodo s pomočjo demokracije, to je demokratičnih metod dosegli svoj cilj, ki je bil pri socialistično orientiranih delavcih in intelektualcih—socializem.

Po prvi svetovni vojni se je to naziranje o demokraciji zameglilo pri velikem številu delavcev. V delavskih organizacijah vseh dežel je nastala resna kriza. To krizo je izzvala ruska revolucija, ki je grozila, da strmgolavje vse dotedanje delavske idejne vrednote in demokratične tradicije.

Pred prvo svetovno vojno je imela demokracija glavno nasprotje v monarhično-cerkvenem absolutizmu in militarizmu. Nihče ni sanjal o kakšni totalitarski diktaturi. Če je takrat kdo hotel identificirati pravega tirana in sovražnika demokracije, to je sovražnika delovnega ljudstva in njegovih pravic, je pokazal na kralje in cesarje, zlasti na ruskega cara in turškega sultana, na aristokrate, buržoazijo in kapitaliste. Največji nesmisel bi pa bil v onih letih, če bi bil kdo imenoval—socialista za sovražnika demokracije. Anarhisti so bili znani kot nasprotniki demokracije, zato je bil med njimi in socialisti oster konflikt. Ta konflikt z anarhisti je bil klasičen v Marksovi dobi—baš zaradi tega, ker je Marks na svoja stara leta iskreno zagovarjal idejo demokracije.

Po boljševiški revoluciji v Rusiji so pa bile vse prejšnje vrednote in tradicije demokracije posvetožnjene na glavo pri velikem številu delavcev, bivših socialistov, ki so zavrgli demokracijo in si osvojili taktiko totalitarske diktature. Kriza se je poostрила, ko si je fašistična in nacistična kontrarevolucija prisvojila enako taktiko totalitarske diktature. Diktatura na desni in levi!

Demokracija pa je srečno prestala krizo in preizkušnjo. Danes po šest in dvajsetih letih teže krize je jasno, da je totalitarska diktatura na desni že premagana. Nobenega dvoma ne sme biti, da bo premagana tudi na levem ekstremu. Diktatura na obeh ekstremih se je v bistvu uničila sama v lastni praksi—z lastnimi ekscesi in prenapetostjo. Njen lastni terorizem jo je pokončal.

Medtem pa je na milijone delavcev spoznalo, da demokracija ni le sredstvo za doseg boljšega ekonomskega in socialnega reda, temveč je obenem tudi cilj. Politična, ekonomska in socialna demokracija skupaj je—edini socializem, ki je mogoč in kateri zares pomeni boljši ekonomski in socialni red v človeški družbi. Vse drugo je rezeča karikatura—kruta prevara!

Na milijone delavcev in drugih značajnih ljudi danes spoznava, da brez demokracije, prave demokracije brez pridevnika—ni pravega napredka, niti ni trajnega mira. Prava demokracija je postala nova in večja politična, etična, kulturna in socialna vrednota za vse one koristne ljudi, ki producirajo dobrine.

Ruski gerilci v gozdu v osadiju nemške bojne črte pri Dnjepru.

Pismo iz Londona

(izvirno poročilo Prosveti)
6. okt. 1943.

Tukaj imamo še vedno časa in znanja za lepše in nevsakdanje strani naših velikih časov. Prišli bi včeraj z menoj v City—pa bi vam dokazala to. V petem letu vojne je vsak dan poln dela za vsakogar.

Po delu pride na vrsto problem potovanja. V ogromnem mestu Londonu potovanje danes ni lahko: čakati moramo v vrsti, stati včasih četrt ure, da moremo priti v prenapolnjene avtobuse. Po potovanju pride na vrsto problem pripravljanja večerje. Tako da so dnevi dolgi in utrudljivi. Da jih včasih kornaj zmagamo. Zato nisem mogla razumeti dolgega "repa", ko sem prišla včeraj v City.

Bilo je ob petih popoldne, ko bi si človek mislil, da je vsakdo že dovolj zdelan, da se odpravi domov. "Če bi vedeli, kako so Londončani navdušeni za Rusijo, se ne bi čudili", mi odgovori zanka. Prišli sva si ogledat "Stalingrajski meč". Meč, ki ga je poklonil angleški kralj mešanem Stalingradu, "mešanom klenjega srca".

Vrsta zračni Goldsmithove dvorane je bila tako dolga, da sva morali okoli vogla, da sem ji videla konec. In stali so štirje vitric na pločniku okoli gosposke, stare palače. Že mi je vpadel pogum, domov sem hotela. "Zdaj imate najlepšo priliko, miss, drugače imamo še daljšo vrsto ljudi; pol ure, nič več, pa boste notri. Izplača se." Kdor je v Londonu ne bi prepuštil v ruke velikih policajev, ki ne bi bil moder človek. To vem že dolgo in tega se držim. V vrsto torej in čakamo.

Tako hitro so prihajali za mano, da sem bila kmalu v sredi vrste, da ji kmalu nisem videla konca, ker se je obrnila že okoli drugega vogla. Poleg mene sta bila fantica, 14 let, ne moreta imeti več, v službi pošte sta razdelila ves dan telegrame, pa še nimata dosti, dokler ne vidita matere. Pred mano debeli "businismani", s pipami in cigarami v rokah. Mlada dekleta, tipkari po Cityjskih pisarnah. Nekaj gospodov z duhovniškimi vrtniki. Debele, dobrodošle Londonske matere, ki tako visoko na svojem mestu, da jih ogenj in bombe ne morejo odtrgati od njega. Zamenjale ga ne bi z najboljšo svežo in zeleno kmetijo.

Pogledi in porušeni London so primerno ozadje za razstavo "Stalingrajskega meča". Kar je prenesel Stalingrad, tega London ni prenesel. Te ulice niso slišale nemških topov, niso se rušile pod nemško artilerijo. Ali vendar, London je bilo mesto, ki je miralo rdečo zastavo pred očmi pobesnelega nemškega bika, da imela velika ruska mesta čast, da so se pripravila za svoje črke, ko je prišla vrsta na nje. Mesece so se gostili uničujoči nemški instinkti z zidovjem in življenjem Londona, ko ni bilo druge hrane za njih. London ni niti enkrat zastokal v bolesti, niti enkrat ponižal svoje zastave, prosil ni usmiljenja, niti se upravljeval in kesa. Ko bo vojna konec, ko bomo vedeli, kako se ponašale pomorne prestopnice Evrope v tej vojni: šele takrat bo svet lahko prav presodil o veličini Londona.

Življenje v Angliji je globoka tema, ki tiho dere. Nasproti nam vrste, v kateri čakamo in se komikamo naprej le počasi, je nekaj, med londonskim blizom, med bomba. "Direct hit" imejemo to vrsto stavb je izginila s površja, ostalo je prazno, svetlo stavišče. Danes je svetlo vrt na tem kraju, zlatomene solne rože so vstale iz njega, zelenje in modro in rdeče svetle. Vrt je kakor majhen kos veselje, rodovitne in večne svetle. Da na porušeni tleh ljudi dolgo niso hoteli prejeti, da ima Anglija v sebi ne predpogoje za obstanek in preživetje. Kakor niso verjeli, da bo padel Stalingrad, Lenin in Moskva. Pa smo vendar dokazali da vidimo "Stalingrajski meč" razstavljen v londonskem Cityju.

Lep je in ponos angleške zlatomene obrti. Razstavili so ga v vrsti stari rehovni palači, v dvorani, kjer so stoletja londonski gostili za svojo mizo imejemo gospod od vsespovsod. Vse

Iz Londona gre meč na potovanje širom Anglije: razstavljen bo po vseh večjih mestih. Potem pride nazaj v London, da ga razstavijo v Westminster Abbeyju. "Tako ga bodo menda posvetili", pripomni moja spremljevalka. Sele po vsem tem bo odšel v Rusijo. In, če Bog da, tja bomo peljali svoje otroke v bodočnosti. Prišli bomo v Stalingrad, nov, velik Stalingrad na bregovih Volge. In v mestnem muzeju bom spoznala med tisoč razstavljenih spominov iz heroične Stalingrajske zgodovine: angleški meč. Se vedno bo tako lep in svetel, kakor je danes. Ker Rusi znajo ceniti umetnine. Pravijo, da se ni nikdo dotaknil umetnin in dragocenosti niti v času revolucije, ko je neizbežno, da ljudje izgubijo razsodnost. In spomnila se bom Goldsmiths' Halla, porušenega in požganega Cityja, kako je bilo med vojno v Londonu.

Ze od stalingrajske zmage smo tukaj trdnega prepričanja, da je Rusija premagala Nemčijo v tej vojni. Karkoli se bo še zgodilo, predno bo podpisano premirje med vsemi narodi, ki se danes bojujejo med seboj, težko, da bi se zgodilo kaj takega, kar bi izpodbilo to sodbo. V zgodovini ne bo težko oceniti te zmage. Modri so tisti, ki prvi in hitro prisodijo dogodku pravo važnost. "Stalingrajski meč" je umetnina, ki priča o angleški modrosti.

čudovanje po vsem svetu. Do jugoslovanskih partizanov so mrzli edinole nekateri naši ljudje, ker jim nikakor ne gre v glavo, da s takim vedenjem pljujejo v lastno skledo. Tako se obnaša tudi ubežna jugoslovanska vlada in s tem dokazuje, da ji je blaginja jugoslovanskih narodov deveta briga. Vsa odpornost proti fašizmu v Jugoslaviji se je po njenih nečednih mahinacijah dokaj dolgo pripisovala tisti peščici ljudi, ki so še ostali pri "vojnem ministru" Draži Mihajloviću, med tem ko so se partizani predčevali svetu za razbojnike in roparje—za izvržke človeške družbe.

Toda laž ima kratke noge in resnica o jugoslovanskih partizanih je kmalu prišla na dan. Ubežna jugoslovanska vlada je bila razkrinkana do gola. London je bil do grla sit njenih laži in neslanosti, pa je morala s krutim vred pobrati šila in kopita ter oditi iz Anglije med egipčanske mumije, kamor po vsej priliki spada in kjer bo tudi ostala, če bo jugoslovanskim narodom dana prosta izbira nove vlada-vine.

Boj jugoslovanskih partizanov je seveda naperjen proti fašističnim tolpom, ki so v svoji zverinski podivjanosti poteptale dostojanstvo našega človeka v blato najnižjotnejšega barbarstva, proti tolpom, ki so izpremenile divne pokrajine nesrečne Slovenije v eno samo veliko razvalino, proti tolpom, ki dan za dnem uganjajo nezasičena grozodejstva širom po Jugoslaviji. Tem tolovajem so se nemalokrat pridružili še Mihajlovičevi četniki, nedolžni in pavličičevi ter rajši napadali partizane, kakor pa ugonabljali fašistično zalego—Nemce in Lahe. Mihajlovičevi agentje so se celo tako daleč spozabili, da so ovajali nemškim in

fašizmu v Jugoslaviji zbuja ob-

Harvey Brown (levo), predsednik mednarodne zveze strojnikov, in William Green, predsednik Ameriške delavske federacije.

HOW ARE YOU SERVING AMERICA?

- ★ Conserving food and clothing?
- ★ Solving scarce materials?
- ★ Buying War Savings Stamps and Bonds?
- ★ Refusing to spread rumors?
- ★ Sharing your car with neighbors?

U. S. CITIZENS' SERVICE CORPS

ASK YOUR LOCAL DEFENSE COUNCIL

laškim oblastvom partizanske bojovnike, in na tisoče jih je bilo na ta način prijetih pa ustrelenih. Prav te dni je dospela semkaj vest, da so v osvobojeni Sloveniji prišli 17 takih agentov. Vse je slovensko ljudsko sodišče obsodilo deloma na smrt, deloma na dolgi zapor. Le eden je bil izpuščen, ker ni bilo zadosti dokazov proti njemu. Draža Mihajlović je žal bil in je še danes v ponižavi družbi partizanskih nasprotnikov, ker njegova ubežna jugoslovanska vlada prav dobro ve, da ji je za vselej odklenalo, če obvelja ljudska volja v Jugoslaviji. In partizanska vojska je orodje tiste ljudske volje.

Ob takih žalostnih razmerah mora seveda priti do krvavih spopadov med partizani in mihajlovičevci, ki jih je nekaj tudi v Sloveniji med zakrknjenimi privrženci nekdanje vsemogojne in zato sila objestne klerikalne stranke. Ti še vedno skrivajo skušajo zatreti splošno ljudsko gibanje za svobodo in demokracijo med Slovenci, ker so si v svesti, da se jim nikoli več ne povrnejo tisti "zlati" časi, če ne pride pokvarjena ubežna jugoslovanska vlada spet na vladno krmilo. Tu in tam še naščujejo to ali ono skupino ljudi, da morejo potem obsesti slučajne krvave spopade partizanov na vrat in spraviti tako poburjena poročila tudi med slovenske Amerikance.

V zadnjem času je s tiste strani opažati dosti takega pisanja proti partizanom v par slovenskih listih v tej deželi, kar je vsega obžalovanja vredno, zlasti če se pomislimo, s kolikšno težavo smo si ustanovili skupno politično gibanje, ki stremi za istimi cilji kakor osvobodilna fronta v Jugoslaviji—za svobodno, demokratično in avtonomno Slovenijo v demokratični, federalni državi južnih Slovanov.

S tistim blatenjem se je po jezuitski šabloni namenoma zaneslo vprašanje jugoslovanskih partizanov tudi med ameriške Slovence, ker so večina za svobodno, demokratično, združeno Slovenijo. Ocepti vsaj en del naših ljudi v Ameriki od tega gibanja in ubiti naše skupno prizadevanje je tisti zlobni, jezuitski namen.

Par naših, drugače še dokaj razsodnih ljudi, je žal podleglo vplivu s strani klerikalnih ostanov iz starega kraja, se dalo premetiti premetenemu prigovarjanju tej začelo prav po rovtarski udrihali po našem najviljnejšem narodnem delavcu, ker daje v polni meri zasluženo priznanje jugoslovanskim partizanskim vojski in obenem pa ošteva tiste, ki po vsej pravici zaslužijo kaj takega.

Zaletlost tistih par kalinov bi lahko imela zelo slabe posledice za naše skupno politično gibanje, če bi bili drugi člani te organizacije tako kratkovidni, kakor so tisti zaslepljeni. Pa k sreči niso in njihova nepremišljenost bo prejkone ostala le njihova lastna zabloda, če že ne kar naravnost velika sramota.

S tem, da so se zaleteli v naše skupne napore v prizadevanju za dosego svobode, demokracije in združitve slovenskega ozemlja v stari domovini z blatenjem jugoslovanskih partizanov, se jim nikakor ne bo posrečila tista črna nakana. Gibanje za lepšo bodočnost slovenskega naroda se ne bo razbilo zastran tega. Pri tem malopridnem poskusu so se hudo opekli in prav je tako.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

da, in čitaj lahko le to, kar ti dovoli vlada.

Ne, sovjetska Rusija ni kapitalistična država v navadnem pomenu besede, niti ni socialistična. Ves kapital—vse industrije, trgovina, naravna bogastva, etc. so res podražljiva, poljedelstvo večinoma kolektivizirano in prav tako so podražljivi tudi ljudje. Vse mora služiti vladi, vlada pa teoretično služi vsem. V produkciji so uvedeni najbolj priganjaški sistemi, importirani iz kapitalističnih držav in izpolnjeni v Rusiji še za večje kosanje pri delu v svrhu čim večje produkcije.

Kar je Rusija zgradila v zadnjih 25 letih, je polnoma nova država, ki nima primere na svetu. Lahko jo označite s totalitarnim državnim socializmom ali kapitalizmom, ampak to ne pove veliko. Sigurno je, da si socialisti niso nikdar zamišljali take države in tudi kapitalistični filozofi ne. Niti Lenin, glavni arhitekt ruske revolucije, si ni zamišljal take države, dasi je ta državni nestvor zrastel na temeljih, ki jih je on postavil, notranje in svetovne razmere pa so jih potem modificirale ali prikrjevale po svoje. In tako je v Rusiji v zadnjih 25 letih nastalo veliko dobrega, a tudi veliko slabega. Za slabo so v precejšnji meri odgovorne kapitalistične sile, ki so v boljševiški Rusiji videle svojega največjega sovražnika in zato tudi podpirale fašistično in nacistično kontrarevolucijo v upanju, da stare boljševiškega zmaja. S tem so seveda le utrjevale in pogoršavale diktaturo v Rusiji.

V kakšni smeri bo šel ruski razvoj po tej vojni, je v naročju bogov. Dosedaj je v njej še—in ostane tudi po vojni—ohranjen podloga za razvoj v smeri pravega, to je demokratičnega socializma. Toda predno bo mogla to doseči, se bo morala otresti svoje diktature in se vrniti k prvotni sovjetski strukturi vlade delavcev za delavce, ki je do danes najbolj demokratična državna zgradba. Lenin je napravil svojo največjo napako, ker je nadomestil vladno sovjeto z vladno totalitarno komunistično stranko, ki je postala—ne vlada delavcev, pač pa vlada NAD delavci. In to je glavni vzrok spora med komunisti in socialisti.

Anton Garden.

Kabel jugoslovanskih žurnalistov Adamiču

New York. N. Y. 25. okt.—Louis Adamič, predsednik Združenega odbora južno-slovanskih Amerikancev, je prejel od predsednika jugoslovanskih žurnalistov, Mihajla Petroviča iz Londona sledeči kabel:

"Skupno zborovanje Jugoslovanske mornarske unije, Zveze jugoslovanskih žurnalistov v Londonu, Zveze za svobodno Jugoslavijo in Zveze Kolo Jugoslovancev v Veliki Britaniji je soglasno sprejelo resolucijo, v kateri so poslani pozdravi Narodni osvobodilni vojski in zahvala zaveznikom za podporo.

"Jugoslovanska vlada se kritizira, ker ni obsodila italijanskih generalov Roatta in Ambrosio, ker ni pomagala Narodni vojski in ljudstvu na osvobojenem ozemlju; ker ni obveljala zaveznikov o borbi naroda in ker je dovolila uradnikom širiti nepoštene poročila in ker so bili imenovani v vlado ljudje, ki so spadalili k nepopolarnim diktatorskim režimom.

"Resolucija zahteva, da jugoslovanska vlada prizna Narodno osvobodilno vojsko in da jim ne mudoma pošlje potrebščine, hrane in obleke. Se tudi apelira na jugoslovanski relifni fond v Londonu, da pošlje zbrani material v osvobodjene kraje predno nastopi huda zima. Resolucija tudi apelira na prijatelje Jugoslavije v Britaniji, da intervenirajo, da zavezniki pošljejo potrebščine, orožje in hrano v najkrajšem času zlasti zato, ker je velik del dalmatinske obale bil pristopen že več kot mesec dni.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT GAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3507 W. 68th St., Cleveland 2, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvi okrožje	417 Woodland Ave., Johnston, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7995 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3079 Randall St., St. Louis 7, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestno okrožje	883 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	263 E. 181st St., Cleveland 16, Ohio
VINCENT GAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Euclid 17, O.
Porotni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	319 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC	19511 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDICH	708 Forest Ave., Johnston, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	778 E. 181st Street, Cleveland 16, Ohio
Nadorni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
NED MEDVEREK	18013 Upton Ave., Cleveland 10, Ohio
ANDREW GRUM	17182 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP	321 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	35 Westlox Ave., Peru, Ill.
Glavni sodniki	
DR. JOHN J. ZAVERTNIK	3219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

Preročišče v Delphih

(Odlomek iz potopisa)
B. K.

(Se nadaljuje.)

Iz ust je preko spodnje ustnice štrlel poslednji zob. Vse je bilo staro, trudno in zdelano na njej, le oči so se ji še vedno svetile v nekem čudnem svetlem žaru. Spominjala me je na ženske oblike, kakršne jih riše Kaethe Kollwitz. Roki sta bili koščeni, žilavi, skoraj brez mesa. Ta ženska je morala v življenju veliko delati, težko delati in precej trpeti. Tiha je bila, nič dosti ni govorila, ponujala je skromno svoje narodno ročno delo. Zdelo se mi je, da je bil njen obraz ves zvit v trpkem namešku, ki je ostal trajno na njem. Iz tistih svetlih oči je kričala žalost prestanega življenja in spomin na mlada leta, ko je bila še lepa, zdrava in živa, ko je še divjala divja kri v njej. Kdove koliko fantov je bilo takrat zaljubljenih vanjo, prav gotovo se je bil kateri celo stpel z njo. Kljub starosti in globokim brazdam je obraz še vedno izdal njeno nekdanjo lepoto in čar. Zdaj je bila razvalina...

Dolgo časa sem stal pred njo in mislil na njeno mladost.

Iz premišljevanja me je vzdramila Lidija, ki me je poklicala, češ, naj grem gledat profesorja. Šel sem, toda profesorja nisem mogel zagledati nikjer. Ozrl sem se na Pythijino skalo, misleč, da se že spet fotografira. Toda tudi tam ga ni bilo. Lidija se je smejala in venomer kazala po hribu navzdol. Še vedno nisem videl ničesar.

"Vi ste pa res slepi! Pogledajte vendar, tam poleg tiste stare žene stoji!"

Zdaj sem videl in takoj spoznal Lidijino hudomušnost. Ne daleč od ceste se je na obronku pašel oasel—Lidijin profesor.

Smehal sem se njeni porednosti. Še vedno mu ni odpustila, da jo je iz akademikov družbe preganjal na svoje dolgočasno predavanje. Stopila sva bliže in opazovala malega grškega osla, ki je trgal ogorelo travo in tolažil svoj želodec.

"Stopite k njemu, da vas fotografiram," se je nenadoma oglašila Lidija.

Nič dosti nisem pomišljal. Izročil sem aparat njenemu bratu in se postavil k oslu.

"To je poslednji modrijan, ki živi v Delphih!"

Moja nejevolja nad fotografiranjem ob znamenitostih se je spremenila v ironijo, katero nisem prizanašal niti samemu sebi. Hotel sem demonstrirati proti tistem znamenitemu fotografiranjem gospoda profesorja in drugih. Stvar se mi je posrečila, kajti nenadoma se je zbralo precej ljudi, ki so opazovali čudno fotografiranje z oslom. Objel sem osla okoli vratu in ga po-
božal:

"O ti Pythia, ki so te vsi pozabili!"

Moje besede so vzbujale krot, četudi grški šoferji niso razumeli drugega kot besedo Py-

thia. Tako sem se dal v slavnih Delphih fotografirati s poslednjim tamošnjim modrijanom... Nato sem poslal še Lidijo na osla.

Med tem časom se je vrnila lastnica osla in nam hotela fotografiranje preprečiti. Pristopil je domačin v črnih očalih in jo pregovoril. Seveda se je potolažila šele takrat, ko sem ji stisnil drahmo (grški denar) v roke. Nato smo se fotografirali vsi štirje. Grk v črnih očalih je po fotografiranju zahteval plačilo za svoje posredovanje... Nisem pil vode modrosti, tudi na Pythijo skalo nisem splezal, da bi se tam postavil v napoleonsko pozico in se dal fotografirati, obiskal pa sem čredo konj, gledal sem v šerže oči stare Grkinje in objemal sem se z oslom.

Sale je bilo dovolj, tudi čas našega bivanja je šel h koncu. Poskusal sem naš avtotaksi in obesil na avtomobil rdečo torbico, ki sem jo bil prej kupil.

Z Lidijo sva se začela sprehat. Nenadoma sva slišala za hrbtom smeh. Obrnil sem se in videl, da se nekateri šoferji šalijo z našim šoferjem in kažejo na mojo torbo, ki je visela spredaj na okvirju varovalnega stekla.

Stopil sem bliže in v zlomljeni francoščini vprašal, kaj je.

Iz raznih odgovorov sem pomnil, da so me svariili pred mojim šoferjem, ker je—rdečkar.

To me je prijetno vznemirilo. Stopil sem k njemu in ga spet v tistih bore francoških besedah vprašal, ali je to res. Malo je pomislil, se pri tem nasmehnil in odgovoril, da ni samo on, da so tudi drugi.

Vsi so radovedno pričakovali učinka njegovih besedi. Mogoče so se jim zdeli kot denunciacija. Ozrl sem se okrog sebe. Čutil sem vročino v licih. Vse to je bilo v trenutku. Obrnil sem se k našemu šoferju in mu stisnil roko.

Skozi vrste šoferjev je šel šepet. Videl sem tudi, kako je postal pozoren stražnik, ki je stal v bližini. Pogovor nam je zastal. Nismo imeli besed ne jezika, da bi se pogovarjali. Jaz nisem znal grški, oni pa ne jezika, s katerim bi se lahko pogovorili z menoj.

(Konec prihodnjic.)

Italijanska podmornica dospela v afriško luko

Durban, Južnoafriška unija, 28. okt.—Italijanska podmornica Ammiraglio Cagni je dospela v to luko. Njen poveljnik je povedal, da se je kretala na Indijskem morju 86 dni in v tem času potopila pet parnikov.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J.

(Se nadaljuje.)

"Ti si mi svedok in vi vsi mi svedočite: Zaklinjam se pri Zveličarju z bulvarka, pri sveti Devici z Velikih vrat in pri svetem Malou, pri svetem Vincentu in svetem Tomažu, da ubijem z lastno roko vsakogar, ki bi v tej bitki hotel bežati!"

Mnogi store, kar je storil poprej Guenole: Prekrižajo se. Ta zakletva jih straši. Saj je tudi najstrašnejša in najsvetejša, kar so jih kdaj čuli iz Tomaževih ust, kajti Tomaž pokliče svetega Vincenta in svetega Tomaža le s prevdankom za svedoke, pri Kristusu z bulvarka pa še sploh ni nikdar prisegal, saj je močnejši ko celo Devica z Velikih vrat in ker varuje vse mornarje na vodi, krivopriščnike pa kaznuje še tem strožje. Tomaž pa pljune in dvigne desnico, da še bolj potrdi svoje besede. Potem pa zapove:

"Veterne dole! Pritegni stroke! Povsod povodce in kljake! Zgornja jadra četverji, zvij in zveši! Če nam pete odnese, bogme ne pokusim več vina!"

Galijska je komate ostro pritegnila na desno, očividno v namenu, da vozi kolikor mogoče bližje nabrežja. Videlo se je, da ima namen objadrti rtič tiburonski, križati potem na sever, ujeti veter v jadra in se potem obrniti proti Kubi, najbrže v luko Santiago, ki je otoku San Domingo najbližja. Precej sveži severno-istočni veter je dopuščal, da vozi ladja naravnost in naglo, ne da bi morala razpeti komate ali poviti jadra. Vkljub temu je pa bližina obrežja galijsko nekoliko ovirala in ji jemala gibčnost in spretnost. Sicer bi je "Lepa podlasica", ki je ravnotako tudi jadralska s polnim vetrom, nikdar ne bi mogla dohiteti.

Tomaž, ki je pred vetrom zaobrnil, da tako prekriža Špancem pot, prične vso fregato pozorno in natančno pregledovati. Vse je našel v najlepšem redu in v polni pripravljenosti za borbo, kakor je bilo treba. Nad baterijskimi linami da sedaj pritriliti dolgo platno po vsej ladji, od sprednjega do zadnjega konca. Prav duhovita vojna prevara. "Lepa podlasica" je tako pokrila svoje kanone in se sedaj v ničemur ne razlikuje od navadne trgovske ladje, razven morda v voji takelaži, ki je zelo visoka in vsa nova, kakor pač takelaža korzarja, ki se mora vsak čas zanašati na svojo brzino in gibčnost, bodisi za lov, bodisi za beg. Toda takelaža se pač ni dala skriti. Tomaž je prosil boga le za eno, da bi namreč Španec ne pazil nanjo, in se je tembolj požuril, da se razpno vsa jadra in se napno z vetrom, da ne izgubi niti pol vozila tako dragocene brzine.

Zdelo se je, da galijska fregate še vedno ni zapazila. Gotovo je bilo, da z ničemur ni pokazala, da se vznemirja. Kakor doslej, se je je motovilla še nadalje s istimi jadri, z drugim jadrom nad kosom, z zdoljnim sprednjim jadrom, z bugapritovim in z bezanom. Ladja je gotovo linijska prvega ali vsaj drugega reda in izgleda nekako, da se ji sploh ne da, da bi se vznemirjala zaradi lahke fregate, tri do štiri krat manjše, in ki je na videz celo sploh brez artiljerije.

Vrhu tega ni videti na njej niti enega mornarja. Na krmlu stoji sam samcat Tomaž, daleko naokrog viden. Tudi to je bila njegova prevara. Vse svoje moštvo je poslal v medkrovo in je tam zaklenil, deloma da iz previdnosti zakrije pred moštvo sovražno premoč, deloma da skrije svojo pravo moč pred sovražnikom in ga tako uspa. Vkljub vsem tem modrim ukrepom je pa Tomaž sedaj zopet začel dvomiti v uspeh, ko je zagledal velikanski sovražni kolos iz bližine. Normandska kri v njem

se pričinja vzbujati. Sicer pa Tomaž ne obupa, marveč polagoma in točno presteje vse sovražne topove in primerja svojo lastno slabotno artiljerijo z njegovo. Na to tehta in tehta in končno sestavi svoj bojni načrt. Ena sama topovska širina španske galijske bi mogla uničiti francosko fregato in jo takoj potopiti. Dobra taktika zahteva torej, da se "Lepa podlasica" ne izpostavi takšnemu uničevalnemu ognju.

To pa je mogoče le tedaj, če si izbere Tomaž že izpočetka takšno pozicijo, da prisili sovražnika, da se bojuje z zadkom, kjer ne more izpod bursprita hobeni kanoni proti napadalcu. Pa tudi zaključiti se Tomaž ne sme v sovražnika, zlasti ne takoj ob pričetku spopada. Kajti naj je njegova stotina dečkov še tako junaška, v borbi mož proti možu je sto junakov vedno manj ko pet ali šeststo vojakov. Posadka galijske je pa morda še močnejša...

Tomaž ni pustil pogleda od nje. Sedaj je le še tisoč sežnje med obema ladjama, in ogromni Španec trup moli iz vode kakor gorovje. Njegov zadnji kastel gleda na gladino z višine štirideset čevljev in njegovi kanoni, postavljeni v dvojni vrsti in vsi iz svetlo poliranega bronca, se svetlikajo na solncu, kakor ognji.

Zares, ladja je izredno lepa vojna linijska ladja prvega reda. Zdoljna baterija je črno po barvana, zgornja modra z zlatimi črtami, sprednja pa rjava kakor rna. Odprte oknice na topovskih linah se svetijo živordeče, ravno tako vsa notranja uredba medkrova in zadnjega kastela. Vsa ta barva je sveža in svetla in nova. Nad ladijskim trupom pa se na štirih jamborih bele jadra v nebo, kakor snežna piramida.

Iz tisoč klafter je nastalo sedaj le petsto in sedaj le še dvesto. Sedaj je fregata že mimo galijske. Čim vidi Tomaž, kako so sovražnikova jadra sčeterjena za veter, zaobrne še bolj, da postavi svojo fregato naravnost pod sovražnikov zadek. Takšen manever brez drugega takoj izda sovražno namero. Španski kapitan se pri tem pogledu zdrami iz svoje zaspanosti, sam obrne, da se izogne nastavljeni pasti, razvije veliko zastavo Kastilije in odda v svarilo strel iz topa. To je pomenilo, da vabi korzarja, naj tudi on pokaže svojo barvo. Toda Tomaž je bil mnenja, da ta čas še ni prišel, in nič se mu ni mudilo k zastavi, ravno tako malo veselja pa ima tudi, da bi že sedaj odkril svojo artiljerijo, ki je še vedno zahrbtno skrita pod platnenim zaklonom. Zato pokaže Tomaž brez oklevanja že pripravljeno lepo kastilijansko zastavo, čisto jednako zastavi na vojni ladji, nato nategne bramovo jadro, kakor da hoče pozdravljati, in tudi, kakor da se hoče ladji približati, da se z njo pogovori. Da še bolj naglasi ta svoj miroljubni namen, dvigne tudi veliko trobilno k ustem in je nastavi, baš ko zdrkne mimo galijske. Vendar je ostalo pri tej kretnji, rekel pa Tomaž ni ničesar, ker tudi ni imel ničesar povedati. Toda Španca je s to kretnjo vendar le premotil. Bil je dovolj bežant, da je šel Tomažu na lim in da je s tem čakanjem izgubil svoj najboljši čas, ki ga je Tomaž tem bolj spretno izbral.

Zares je "Lepa podlasica" v prihodnji minuti že okrenila, premenila svoje sprednje rajne in se postavila galijski čez pot. Vse drugo se je izvršilo hitreje, nego se da povedati. Platno pred baterijami pade, na zadnjem jamboru pade tudi kastiljska zastava in namesto nje zaplola strašni maloneški prapor, moder z belim križem, v njem škrlatno polje.

(Dalje prihodnjik.)

FRANCIJA

in francosko ljudstvo

C. PETELIN

(Se nadaljuje.)

V Franciji ni niti težko niti drago agitirati za neko idejo s predavanji. Je mnogo lažje nego drugod. Da najdes poslušalce, ti ni treba slavnega imena. Samo povedati nekaj moraš znati, vprašanje tako zastaviti, da vzbudi v ljudeh zanimanje, in sigurni si moraš biti svoje stvari. Ljudje vedno radi kaj slišijo in se nauče. Sam pritrdis nekaj letakov, lahko daš oznaniti po bobnarju, običeš urednika lokalnega lista, ki bo z vsem veseljem priobčil notico. Lahko pobiraš frank vstopnine ali pa prosiš ljudi, da po zborovanju pripevajo za stroke. Glavna stvar je, da imaš toplo srce in jasno glavo, pa ga gotovo ne boš polomil.

Po predavanju pride glavna stvar, diskuzija. Na predavanje pride malo ljudi, da povedo predavatelju svoje mnenje, da pokažejo, kdo so, kaj vse vedo,

kako spretno znajo govoriti. Večina pa pride, da se nekaj nauči. Govornik mora lepo vsem odgovarjati. Zato pa mora biti tren v svoji stvari, se mora res obvladati. Ako ima kdo kaj povedati, kar se zdi ljudem res novo in vredno, potem bo kmalu postal znan. Kmalu bo srečal kakkega novinarja, profesorja, župana ali poslance, pri katerem bo vzbudil zanimanje in ki mu bo pomagal naprej. Samo enega ne sme pričakovati noben prerok; da bi pri tem služil denar. Ako bi ljudje zaslutili, da govorijo zato, da si pridobi denarja ali kaj sličnega, bodo takoj izostali. Francozom je lahko govoriti. Z očmi kar vse na govornikovih ustnicah in mu berejo besede z ust. Gledati v toliko zvestih, odkritih in sprejemljivih oči je nekaj osrečujočega. Francozi niso narod fraz, kakor so jih nekateri naslikali. Gotovo imajo vse razumevanje za govorniško umetnost, toda v govoru mora biti tudi vsebina. In predvsem mora biti govornik človek, ki vzbuja zaupanje.

Visek doseže javno govornišvo kakor povsod, v volilnem boju in na samih volilnih shodih, dihi tvori visek "contradiction".

Ako govori kandidat sam, se lahko zanese, da bodo prisotni nasprotniki ostro pazili nanj, da

MERCY FOR CHILD WAR CASUALTY

ST. COL. WILLIAM E. KING, Army chaplain of Kansas City, bandages the leg of an Italian girl wounded during the Salerno fighting. Unlike when the Nazis look over their village, the Americans brought mercy instead of brutality. U. S. Signal Corps Radiophoto.

'EGGS-ACTLY' WHAT THEY WANT

THERE'S A GOOD REASON for the happy smiles on the faces of these Canadian soldiers somewhere in Italy. It's that abundant supply of eggs. H. J. Varty (left), Innisfail, Alta., and George Jackson, Maxville, Ont., served for years in England where eggs were rare.

Jim ne bo ušla nobena njegova slabost in da mu bodo stavlili sama kočljiva vprašanja. Ako kandidata nasprotnik izkove, da se javno pomeji z njim, in bi on to odbil, je to že zelo slabo zanj. Ljudje bodo sklepali iz tega, da ali ni sposoben govornik, ali pa da ni siguran svoje stvari. Kdor pa ni dober govornik, ni vreden, da bi bil ljudski zastopnik. Kajti vsak izobražen mož mora znati govoriti, saj je za Francoza obvladane jezika preizkušnja njegove izobraženosti.

Da se na volilnih shodih mlati mnogo prazne slame, se razume samo po sebi. Stranke vzdržujejo govorniške šole, v katerih seznanjajo mlade ljudi s strankino frazeologijo; v njih se tudi nauče vseh ugovorov, ki jih ima običajno nasprotniki, kako naj nastopijo proti nasprotnim govornikom, pri čemer so običajni trije načini: ali da jih popolnoma ovrežejo, ali speljejo diskuzijo na drug tir ali pa odgovore s protinapadom. Zato volilni govori niso nujno na poseben duhovni višini, kajti v njih je mnogo rutine in spretnosti.

Velik pomen govornišva v Franciji se vidi že po številnih predavanjih, ki se vrše vsak dan. Med ta predavanja ne štejemo raznovrstnih rednih predavanj, ki imajo obilo tečajev in v katerih se lahko zastopajo ali za nizko vstopnino poučijo v vseh panogah človeškega znanja. To so n. pr. tečaji "Conservatoire des arts et métiers", kjer sem sam vso zimo poslušal predavanja novinarja in pisatelja Georges Renarda "o zgodovini dela". Vzor javnih tečajev je "Collège de France", ki ga je ustanovil 1530. l. Franc I. in ki deluje že več kakor štiristo let. Biti poklican v ta Collège kot profesor pomeni večjo čast kakor biti profesor slavne sorbonske univerze.

Poleg teh učnih predavanj je polno, svobodnih predavanj, kakor jih prireja n. pr. "Université des annales". Tam predavajo književniki, finančniki, ministri,

najinteligentnejši ljudje vseh poklicev.

Tipično pariški so diskuzijski večeri "Club du Faubourg", kjer se obravnavajo dnevna aktualna vprašanja. Tu redno nastopajo govorniki in protigovorniki. Poslušalci uživajo ostre napade in ugovore, duhovitosti, umetnost obvladanja besede. Tu spoznaš prožnost, živahnost in duhovitost Francozov.

Redno prireajo razne organizacije predavanja po raznih mestnih okrajih in društvenih dvoranah. V časopisih se ta številna in nič manj važna predavanja sploh ne objavljajo. Samo mali plakati vabijo poslušalce iz dotičnega okoliša. Če prideš slučajno na tako predavanje, si presenečen, ko vidiš slavnega, znanega moža predavati mladim delavcem o kakem zamotanem problemu, na primer o razvrednotenju denarja. Še bolj te pa preseneči ožračje, ki vlada pri takem predavanju. Kako se svetijo oči, kako željno sprejemajo delavci novo znanje! Tam spoznaš, česar morda prej nisi mogel verjeti, da francoski narod do svojih najbolj proletarskih plasti ne živi samo od kruha, temveč da je zanj duhovna hrana najmanj toliko važna kakor materialna, če ne še važnejša.

Politične stranke v Franciji se ločijo po različnih tendencah in svetovnih nazorih, ki so plod notranjega prepričanja, prav nagnonskega stališa, "ki ga ima poedinec napram temu ali onemu

socialnemu redu. Dve osnovni ločilni črti sta. Ena loči nasprotnike francoske revolucije od njenih pristašev; v tem slučaju gre za boj za ali proti stari obliki režima (ancien régime). Druga rezultira iz kapitalistične produkcije, ki je prodrla v individualni sistem 18. stoletja. Na tem polju sta individualizem in avoboda, včeraj še sili napredka, danes konservativna pojma, ki se branita pred kolektivizmom. Do leta 1848 je prihajal v poštev samo prvi problem, od tedaj je pa stopil drugi poleg njega in proniknil vanj. To, da ta nasprotja istočasno žive v okviru istih strank, istih skupin, da celo pri enem in istem človeku, ustvarja težko rešljivo dinamično francosko politiko." (André.)

Podobno označuje orientiranost francoskih strank Distelbarth: "V Franciji sta samo dve veliki smeri. Prej sta bili to modra in bela. Beli so hranili belo lili-jino zastavo kraljev, modri so imeli modre uniforme in branili modro-belo-rdečo zastavo republike. Mnogo krvi se je prelilo za belo in modro. Kasneje je bilo desno in levo. Toda že dolgo ne mara biti nihče več na desni; to je postala sramota. Pojma desni in levi sta izgubila svoj smisel. Na njuno mesto sta stopila druga dva: kapitalističen in antikapitalističen."

Orientiranost napram veliki revoluciji je zelo globoko značaja. Ne gre za republiko ali monarhijo, gre za načela, ki jih je revolucija proglasila in ki se dejansko še niso izvedla. Kajti "svoboda, enakost, bratstvo" bo zaživel šele v socializmu. Pravilno je vzliknil napram demščarjem v parlamentu poslanec: "Vi priznavate republiko, toda to nič ne pomeni. Ali sprejmete revolucijo?"

Francosko ljudstvo vidi, da še vedno žive sile izpred 1789. leta, izpred velike revolucije. Prej so bili to kralj, plemstvo in visoklerus. Danes so to bogati strokari, patronatski gospodje, višji uradniki, cerkveni organizirani kapital, reakcionarni saloni. Posestniki velikih posesti in naslovov se še vedno potegujejo za vodilna mesta državi in vojski. Včasih sklene vzbujati videz, kot da jim je za ljudske interese, toda ljudstvo čuti, da jim je za vse pač kakor za ljudstvo. Razmerje francoskega ljudstva do vseh teh sil "starega časa" je istovetno z njegovim razmerjem do cerkve, kajti če je bila združena z vsemimi lami "ancien régime" proti ljudstvu v revoluciji 1789 in po njej se dejansko nikdar ni sprila s posvetno republiko, čeprav živi z njo oficijelno v miru 1905. leta, ko se je izvedla ločitev cerkve od države. (Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

KUHARICA ZA LAHKA HIŠNA DELA IN DRUGO

Svojo sobo in kopalnico. \$25.00 do \$30.00 na teden. Kličite ATLANTIC 1302

KOVAŠKI POMOČNIK za "Power Hammer" in delo na nakvalu.

STERNBERG FORGING CO. 3717 Milwaukee Avenue Phone Avenue 8209

POTREBUJEMO—Radio. Plo. takoj. Uptown Sport & Radio, Broadway.

PRODA SE 3 apartment, 5 sob na hiša, blizu Humboldt Pk \$10,000. Messenger, 2318 De Sheldrake 5182.

For Victory... Buy U.S. GOVERNMENT BONDS AND STAMPS

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4994

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prejeto odn. dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino in eni naročnik. List Prosveta čitajo na vse enake, na člana ali nečlana \$2.00 na eno leto naročnina. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo jo v vsaki družini neke, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zruš. države in Kanado	Za Chicago in okolice je
1 tednik in	1 tednik in
2 tednika in	2 tednika in
3 tednike in	3 tednike in
4 tednike in	4 tednike in
5 tednikov in	5 tednikov in

Za Evrope je

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priložite poltilljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripravite k moji naročnini od slednjega člana moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL. Institute of Technology in angleščini. Spisal znani profesor na Nevusu. Podlago za mehanično znanje si morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah pokaže temeljna dela mehanike. Razloži vse natančno, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja, in meril. Pouči vas, kako je treba uporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele početnik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo potrebna.—1000 slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane \$40.00. Poštno-naklajsko plačamo mi. Naročite pri KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY, 214 West 18th ST., NEW YORK.—Zaloga ni velika. Naročite to vašo knjigo še danes.